

De biologische sector zou graag zien dat de overheid en de landbouwsector een veredelingsfonds voor de biologische en milieuvriendelijke landbouw instellen. Ook gangbare landbouw profiteert van onderzoek naar biologische veredeling. (Foto Ekoland)

Nieuwe coalities smeden voor doorbraak biologische veredeling

Veredelingsfonds voor de biologische landbouw nodig

BELEID

Voor het opzetten van een biologische veredelingslijn moeten op korte termijn samenwerkingsverbanden tussen gangbare veredelaars, boeren en onderzoekers gerealiseerd worden. Door de toekomstige verplichting biologisch uitgangsmateriaal te gaan gebruiken en de stormachtige ontwikkelingen in de gentechologie dringt de tijd.

Dit was de boodschap van de afsluitende workshop van het project 'Werken aan agrobiodiversiteit', georganiseerd door de werkgroep TAO en het Louis Bolk Instituut. Tijdens de workshop presenteerde Edith Lammerts van Bueren (LBI) het eindrapport 'Naar een duurzame biologische plantenveredeling'.

Het zaad dat biologische boeren gebruiken is vrijwel geheel afkomstig van de gangbare landbouw en veredelingspraktijk. Uitgangspunt van een biologische veredeling is de ontwikkeling van planteigenschappen die goed aansluiten

bij de biologische praktijk, zoals stikstofhuishouding, bodembedekking voor onkruidonderdrukking, buffervermogen, plantgezondheid en milieuvriendelijke zaadontsmetting. Dat een biologische veredelingslijn moeizaam van de grond komt, is vooral terug te voeren op het ontbreken van een goede organisatiestructuur binnen de agroketen. Op 29 april vond op het landbouwministerie in Den Haag de afsluitende bijeenkomst plaats van een reeks van vier workshops die in het kader van het project 'Werken aan agrobiodiversiteit' door de Werkgroep Technologie en Agrarische Ontwikkeling (TAO) van de Landbouwuniversiteit Wageningen (LU) zijn georganiseerd (zie ook Ekoland 1998/11). Het project moest een impuls geven aan de samenwerking binnen de keten voor een biologische en regionale veredelingspraktijk.

Bestaande knowhow gebruiken

Activiteiten van veredelaars zijn nu vrijwel uitsluitend gericht op de behoefte vanuit de gangbare landbouw. Uitgangspunt is een hoge gewasopbrengst. De biologische landbouw is voor de gangbare veredeling een marginale markt. Toch heeft de biologische sector de hoop gevestigd op meer samenwerking met de veredelaars. Hier is immers

de knowhow aanwezig en hoeft voor een hoop technische zaken het wiel niet opnieuw uitgevonden te worden. Behalve de snelle ontwikkelingen in de gentechologie, kan de nieuwe Europese wetgeving voor biologisch uitgangsmateriaal, die in 2001 in zal gaan, een impuls betekenen om ook in Nederland een biologische veredelingslijn op te zetten.

Oud tarveras terug

Het idee dat wet- en regelgeving een belangrijke belemmering betekent voor de ontwikkeling van een biologische veredelingspraktijk werd in de workshops ontkracht. Er blijkt veel mogelijk te zijn, als boeren en de handel het voortouw maar zouden nemen. Zo slaagde onlangs het regionale project De Zeeuwse Vlegel erin het tarveras Sunnan weer terug te krijgen op de rassenlijst. Omdat zaadbedrijven geen interesse hebben dit tarveras te telen zal een biologisch bedrijf met ingang van volgend jaar Sunnan gaan vermeerderen voor boeren die bij de coöperatie Zeeuwse Vlegel aangesloten zijn en andere belangstellenden. De Zeeuwse Vlegel doet rassenproeven met tarwe en nodigde de biologische landbouw uit hieraan mee te werken. Hoewel veredelingsbedrijven als Advanta, Nellen Seeds en Novartis wel op de works-

hop aanwezig waren, is de daadwerkelijk belangstelling van gangbare veredelaars mondjesmaat. De biologische sector kijkt dan ook met belangstelling naar de activiteiten van pioniers op het gebied van veredeling in andere Europese landen, zoals Duitsland en Zwitserland. Het Louis Bolk Instituut, dat deze maand (juni) het eindrapport 'Naar een duurzame biologische plantenveredeling' zal uitbrengen (een vervolg op het in de zomer van 1998 verschenen discussierapport met dezelfde titel), werkt al met Duitse en Zwitserse veredelaars samen.

Gen-tech geeft impuls

De stormachtige ontwikkelingen in de genetechnologie (genetische modificatie van soja, mais, aardappelen en vele andere gewassen) lijken momenteel een impuls te zijn voor de start van een biologische veredelingspraktijk. De organisatie van de agroketen, waar fusies aan de orde van de dag zijn, monopolistische structuren de machtsverhoudingen bepalen en culturele inteelt samen gaat met genetisch erosie, is tevens een belangrijke belemmerende factor.

Bovendien heeft de overheid zich sinds 1998 om bezuinigingsredenen teruggetrokken uit het rassenonderzoek. De impuls moet daarom nu grotendeels uit de markt komen, terwijl de biologische en regionale landbouw met 1% slechts een klein deel van die markt uitmaakt. Voor gangbare veredelaars geldt de biologische markt daarom vooral als een 'niche', en men staat niet te springen om hier grote investeringen te doen. De biologische sector zou daarom graag zien dat de overheid en de landbouwsector een verede-

lingsfonds voor de biologische en milieuvriendelijke landbouw instellen. Bijdragen zouden kunnen komen via LTO's en productschappen. Het is immers zo dat ook biologische boeren financieel bijdragen aan het cultuur- en gebruikswaardeonderzoek (CGO), terwijl het vooral de gangbare landbouw is die met de resultaten uit het CGO zijn voordeel doet.

Gemeenschappelijk belang

Het kan niet genoeg worden benadrukt dat de biologische en gangbare landbouw gemeenschappelijke belangen hebben. De biologische sector heeft in dit opzicht een belangrijke rol te vervullen als gesprekspartner voor de gangbare sector, die hard op zoek is naar een milieuvriendelijkere teeltwijze. De gangbare praktijk kan in hier in veel opzichten zijn voordeel mee doen.

De aanwezigen gingen na de workshop naar huis met de vraag hoe kennis en vraag en aanbod op elkaar moeten worden afgestemd en organisatorische veranderingen in de agroketen tot stand gebracht zouden moeten worden om een biologische veredelingslijn te realiseren. Is een 'groene rassenlijst', die boeren kan helpen bij de keuze van geschikte rassen, wenselijk en haalbaar? Hoe kan de aanwezige kennis over gewassen en teelt, aanwezig bij de boeren, onderzoekers, veredelaars en de genenbank, optimaal worden benut en uitgewisseld? Op welke gewassen kunnen eventueel op te richten 'gewasgroepen' (kenniscirkels waarin hoofdtelers en andere deskundigen aan deelnemen) zich gaan richten? Moet de biologische landbouw genoeg nemen met de 'kruimels' die

de gangbare veredelaars laten liggen? En wie moet de financiële verantwoordelijkheid nemen? Het zijn vragen die bij de betrokken partijen voorlopig hoog op de agenda blijven. Het doel van het TAO-project is gerealiseerd als met name de 'nieuwe coalities' voor deze discussie om de tafel gaan zitten.

Het rapport 'Naar een duurzame biologische plantenveredeling' is te bestellen bij het LBI, telefoon 0343 517814, fax: 515611.

Informatie over het project 'Werken aan agrobiodiversiteit' bij Joost Jongerden, Werkgroep TAO, telefoon 0317 484818, fax: 484759

VOEDSELVEILIGHEID EN KEUZEVRILIGHEID

Op 14 april debatteerde de Vaste kamercommissie voor Landbouw in het Algemeen Overleg Voedselveiligheid en Keuzevrijheid over gentechnologie met minister Els Borst (Volksgezondheid) en staatssecretaris Geke Faber (Landbouw). De dag ervoor hadden een aantal maatschappelijke organisaties, waaronder Stichting Natuur en Milieu, Greenpeace en Platform Biologica een voorstel gedaan een moratorium in te stellen op genetisch gemodificeerde gewassen. De adempauze die het moratorium biedt moet volgens Dick Stellingwerf (RPF) benut worden om eindelijk eens een breed gedragen nut- en noodzaakdiscussie over het gebruik van gentechnologie in de agrarische sector en levensmiddelenindustrie te gaan voeren. De initiatiefnemers van het moratorium willen een verbod op de marktintroductie van nieuwe transgene levensmiddelen en diervoeders en eisen dat veldproeven en teelt van transgene gewassen onmiddellijk worden stopgezet. Maar gezien de implicaties voor Nederland – politiek en regering zijn als de dood dat het investeringsklimaat voor biotechnologiebedrijven hierdoor verslechtert en de bedrijven Nederland gaan mijden – lijkt het moratorium 'genetische modificatie' weinig kans te hebben. Eind mei hebben circa 300 biotechnologiebedrijven zelfs een brandbrief aan de Kamer gestuurd waarin zij waarschuwen voor een verslechtering van hun concurrentiepositie wanneer de overheid gentech beperkingen oplegt. Op 14 april pleitten de kleine Christelijke partijen, GroenLinks, de SP en de PvdA voor het moratorium. De overige fracties zagen er geen heil in. Het debat over gentechnologie wordt voortgezet op 2 juni, mits het onderwerp niet op de lijst van 'controversiële onderwerpen' wordt geplaatst. In dat geval wordt het debat vervolgd nadat een nieuwe regering is aangesteld.

Dé uitdaging voor de komende tijd is om kennis en vraag en aanbod op elkaar af te stemmen en organisatorische veranderingen in de agroketen tot stand te brengen om zo een biologische veredelingslijn te realiseren.